

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 8. maja 2008 *

V zadevi C-14/07,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi členov 68 ES in 234 ES, ki ga je vložilo Bundesgerichtshof (Nemčija) z odločbo z dne 21. decembra 2006, ki je prispela na Sodišče 22. januarja 2007, v postopku

Ingenieurbüro Michael Weiss und Partner GbR

proti

Industrie- und Handelskammer Berlin,

ob udeležbi

Nicholas Grimshaw & Partners Ltd,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi A. Rosas (poročevalec), predsednik senata, U. Löhmus in J. Klučka, sodnika, P. Lindh, sodnica, in A. Arabadjiev, sodnik,

* Jezik postopka: nemščina.

generalna pravobranilka: V. Trstenjak,
sodni tajnik: B. Fülöp, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 24. oktobra 2007,

ob upoštevanju stališč, so jih predložili:

- za Ingenieurbüro Michael Weiss und Partner GbR N. Tretter, odvetnik,
- za Industrie- und Handelskammer Berlin H. Raeschke-Kessler, odvetnik,
- za Nicholas Grimshaw & Partners Ltd P.-A. Brand in U. Karpenstein, odvetnici,
- za češko vlado T. Boček, zastopnik,
- za francosko vlado G. de Bergues in A.-L. During, zastopnika,
- za italijansko vlado I. M. Braguglia, zastopnik, skupaj z W. Ferrante, avvocato dello Stato,

– za slovaško vlado J. Čorba, zastopnik,

– za Komisijo Evropskih skupnosti W. Bogensberger, nato A.-M. Rouchaud-Joët in S. Grünheid, zastopnici,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 29. novembra 2007

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 8 Uredbe Sveta (ES) št. 1348/2000 z dne 29. maja 2000 o vročanju sodnih in zunajsodnih pisanj v civilnih ali gospodarskih zadevah v državah članicah (UL L 160, str. 37).

- 2 Predlog je bil vložen v okviru spora med Industrie- und Handelskammer Berlin (v nadaljevanju: IHK Berlin) in arhitekturnim birojem Nicholas Grimshaw & Partners Ltd (v nadaljevanju: biro Grimshaw), družbo angleškega prava, zaradi odškodninskega zahtevka zaradi napak pri načrtovanju stavbe, pri čemer je zadnjenavedena družba o pravdi obvestila Ingenieurbüro Michael Weiss und Partner GbR (v nadaljevanju: biro Weiss) s sedežem v Aachnu.

Pravni okvir

Pravo Skupnosti in mednarodno pravo

3 V osmi in deseti uvodni izjavi Uredbe št. 1348/2000 je določeno:

„(8) Zaradi zagotovitve učinkovitosti te uredbe se možnost, da se vročitev pisanja zavrne, omeji na izjemne primere.

[...]

(10) Zaradi varovanja interesov naslovnika je treba vročitev opraviti v uradnem jeziku ali v enem od uradnih jezikov kraja vročitve ali v drugem jeziku države članice izvora, ki ga naslovnik razume.“

4 Člen 4(1) te uredbe določa:

„Pošiljanje pisanj med organi, imenovanimi na podlagi člena 2, poteka neposredno in čim hitreje.“

5 Člen 5 te uredbe z naslovom Prevod pisanj določa:

„1. Organ za pošiljanje pouči prosilca, od katerega prejme pisanje v pošiljanje, da lahko naslovník odkloni sprejem pisanja, če le-to ni v enem od jezikov, določenih v členu 8.

2. Pred pošiljanjem pisanja krije prosilec vse stroške prevoda, ne glede na možno kasnejšo odločitev sodišča ali pristojnega organa glede obveznosti plačila teh stroškov.“

6 Člen 8 Uredbe št. 1348/2000 z naslovom Zavrnitev sprejema pisanja določa:

„1. Organ za sprejem mora poučiti naslovníka, da lahko zavrne sprejem pisanja za vročitev, če ni napisano v enem od naslednjih jezikov:

(a) v uradnem jeziku zaprosene države članice ali, če je v tej državi več uradnih jezikov, v uradnem jeziku ali v enem od uradnih jezikov kraja, kjer je treba opraviti vročitev;

ali

(b) v jeziku države članice prosilke, ki ga naslovník razume.

2. Če je organ za sprejem obveščen, da naslovnik zavrača prejem pisanja v skladu z odstavkom 1, o tem nemudoma obvesti organ za pošiljanje s potrdilom iz člena 10 ter vrne zaprosilo in pisanje, za katera se zahteva prevod.“

7 Člen 19(1) te uredbe določa:

„Kadar je treba zaradi vročitve poslati v drugo državo članico pisanje o začetku postopka ali enakovredno pisanje v skladu z določbami te uredbe in se toženec ne spusti v postopek, se sodba ne izreče, dokler se ne ugotovi:

- (a) ali je bilo pisanje vročeno na način, ki je predpisan po pravu zaprosene države članice za vročanje pisanj osebam, ki se nahajajo na njenem ozemlju, oziroma

- (b) ali je bilo pisanje dejansko dostavljeno tožencu ali v njegovo prebivališče na drug način, predviden s to uredbo;

in da je bila v obeh primerih vročena ali dostavljena dovolj zgodaj, da je toženec lahko pripravil svojo obrambo.“

8 Drugi odstavki člena 19 Uredbe št. 1348/2000 urejajo posebne primere v zvezi s tožencem, ki se ni spustil v postopek.

9 Člen 26 Uredbe Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 2001, L 12, str. 1) se glasi:

„1. Če je toženec s stalnim prebivališčem v eni od držav članic tožen v drugi državi članici in se ne spusti v postopek, se sodišče po uradni dolžnosti izreče za nepristojno, razen če pristojnost izhaja iz določb te uredbe.

2. Sodišče prekine postopek za toliko časa, dokler se ne ugotovi, da je bilo tožencu omogočeno prejeti pisanje o začetku postopka ali enakovredno pisanje pravočasno, da je lahko pripravil obrambo, ali da so bili storjeni vsi potrebni koraki v tej smeri.

3. Če je treba v skladu s to uredbo poslati iz ene države članice v drugo državo članico pisanje o začetku postopka ali drugo enakovredno pisanje, se namesto določb iz odstavka 2 uporabi člen 19 Uredbe Sveta (ES) št. 1348/2000 [...].

4. V primeru, da se določbe Uredbe (ES) št. 1348/2000 ne uporabljajo, se uporabi člen 15 Haaške konvencije o vročanju sodnih in zunajsodnih pisanj v civilnih ali gospodarskih zadevah z dne 15. novembra 1965, če je treba vročiti pisanje o začetku postopka ali enakovredno pisanje v skladu s to konvencijo.“

- 10 Poleg tega člen 34(2) Uredbe št. 44/2001 določa, da se sodna odločba, izdana v državi članici, v drugi državi članici ne prizna, „če tožencu, ki se ni spustil v postopek, ni bilo vročeno pisanje o začetku postopka ali enakovredno pisanje pravočasno in na tak način, da bi lahko pripravil obrambo, razen če toženec ni začel postopka za izpodbijanje sodne odločbe, čeprav je imel to možnost“.
- 11 Tovrstne določbe vsebuje tudi Konvencija z dne 27. septembra 1968 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 1972, L 299, str. 32), kot je bila spremenjena s Konvencijo z dne 9. oktobra 1978 o pristopu Kraljevine Danske, Irske in Združenega kraljestva Velika Britanija in Severna Irska (UL L 304, str. 1 in – spremenjeno besedilo – str. 77), s Konvencijo z dne 25. oktobra 1982 o pristopu Helenske republike (UL L 388, str. 1), s Konvencijo z dne 26. maja 1989 o pristopu Kraljevine Španije in Portugalske republike (UL L 285, str. 1) in s Konvencijo z dne 29. novembra 1996 o pristopu Republike Avstrije, Republike Finske in Kraljevine Švedske (UL 1997, C 15, str. 1, v nadaljevanju: Bruseljska konvencija).
- 12 Člen 20 te konvencije se nanaša na sojenje v odsotnosti.
- 13 Člen 27, točka 2, te konvencije določa:

„Odločbe se ne priznajo:

[...]

2. če toženi stranki, ki se ni spustila v postopek, pisanje o začetku postopka ali enakovredno pisanje ni bilo vročeno pravilno in pravočasno, da bi lahko pripravila obrambo;

[...]"

14 Člen 5 Haaške konvencije z dne 15. novembra 1965 o vročitvi sodnih in zunajsodnih listin v civilnih ali gospodarskih zadevah v tujini (v nadaljevanju: Haaška konvencija iz leta 1965) določa:

„Osrednji organ zaprošene države vroči listino ali poskrbi, da je ustrezno vročena:

- a) na način, ki je po njenem notranjem pravu predpisan za vročanje listin osebam, ki prebivajo na njenem ozemlju, ali

- b) na poseben način, ki ga zahteva prosilec, če ta ni v nasprotju s pravom zaprošene države.

[...]

Če je listino treba vročiti v skladu s prvim odstavkom tega člena, lahko osrednji organ zahteva, da je listina napisana v uradnem jeziku ali enem od uradnih jezikov zaprosene države ali v tak jezik prevedena. [...]"

15 Člen 15(1) te konvencije določa:

„Kadar je treba zaradi vročitve poslati v tujino vabilo ali enakovredno listino v skladu z določbami te konvencije in toženec ne pride na obravnavo, se sodba ne izreče, dokler se ne ugotovi:

- a) ali je bila listina vročena na način, ki je predpisan po pravu zaprosene države za vročanje listin osebam, ki so na njenem ozemlju, oziroma

- b) ali je bila listina dejansko dostavljena tožencu ali v njegovo prebivališče na drug način, predviden s to konvencijo;

in da je bila v obeh primerih vročena ali dostavljena dovolj zgodaj, da lahko toženec pripravi svojo obrambo.“

16 V členu 20, točka (b), Haaške konvencije iz leta 1965 je določeno, da konvencija ne preprečuje dogovora med dvema ali več državami pogodbenicami o odstopanju od, med drugim, člena 5(3).

Nacionalno pravo

- 17 Tožbo opredeljuje člen 253 zakona o pravdnem postopku (Zivilprozessordnung). Ta določba se glasi:

„(1) Šteje se, da je tožba vložena z vročitvijo tožbenega predloga.

(2) Tožbeni predlog mora vsebovati:

1. navedbo strank in sodišča,
2. natančno navedbo predmeta in podlage ter jasne predloge.

(3) V tožbenem predlogu mora biti, če je od tega odvisna določitev pristojnega sodišča, navedena tudi vrednost spornega predmeta, razen če je sporni predmet denarni znesek, poleg tega pa morajo biti v njem navedeni morebitni razlogi, zaradi katerih zadeve ne bi smel obravnavati sodnik posameznik.

(4) Poleg tega se za tožbeni predlog uporabljajo splošne določbe o pripravljalnih vlogah.“

18 Člen 131 zakona o pravdnem postopku nosi naslov Priloge. Njegovo besedilo določa:

„(1) Stranka mora listine, ki jih ima in na katere se sklicuje v pripravljalni vlogi, priložiti tej vlogi v izvorniku ali prepisu.

(2) Če se na zadevo nanašajo le posamezni deli listine, zadošča predložitev izpiska s podatki o zadevi, zaključkom, datumom in podpisom.

(3) Če je nasprotna stranka seznanjena s temi listinami ali če so te obsežne, zadošča, da se te listine natančno navede in se jih predloži na vpogled.“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

19 IHK Berlin na podlagi pogodbe o delu arhitekta od biroja Grimshaw zahteva nadomestilo škode zaradi napake pri načrtovanju. Navedeni biro se je s pogodbo zavezal, da bo opravil storitve načrtovanja za gradbeni projekt v Berlinu.

20 V točki 3.2.6 pogodbe o delu arhitekta je dogovorjeno:

„Storitve se opravijo v nemškem jeziku. Dopisi med [IHK Berlin] in [birojem Grimshaw] ter javnimi organi in ustanovami morajo biti v nemškem jeziku.“

21 V spisu, ki je bil predložen Sodišču, je bilo navedeno – in na obravnavi potrjeno –, da se za pogodbo uporablja nemško pravo (točka 10.4 pogodbe) ter da je v primeru spora pristojno sodišče v Berlinu (točka 10.2 pogodbe).

22 Biro Grimshaw je o pravdi obvestil biro Weiss.

23 V tožbi IHK, ki je del spisa, predloženega Sodišču, so navedeni različni dokazi, na katere se opira zahtevke. Ta dokazila so bila priložena tožbi in sestavljajo spis s približno 150 stranmi.

24 Predložitveno sodišče navaja, da je njihova vsebina delno povzeta v tožbi. Navedene priloge vključujejo pogodbo o delu arhitekta, ki sta jo sklenili stranki, aneks k pogodbi in njegov osnutek, izpisek s seznama storitev, številne listine oziroma izpiske listin, na primer tehnična poročila ali obračune, ter številne dopise, vključno z dopisi biroja Grimshaw, ki vsebujejo dopisovanje s podjetji, ki so ugotavljala in odpravljala zadevne napake v postopku v glavni stvari.

- 25 Biro Grimshaw najprej ni sprejel tožbe, ker ni bila prevedena v angleščino, nato pa mu je bila 23. maja 2003 v Londonu vročena angleška različica tožbe s prilogami v nemščini, ki niso bile prevedene.
- 26 Biro Grimshaw je v vlogi z dne 13. junija 2003 navedel, da vročitev ni bila opravljena pravilno, ker priloge niso bile prevedene v angleščino. Zato je s sklicevanjem na člen 8(1) Uredbe št. 1348/2000 zavrnil sprejem tožbe, pri čemer meni, da navedena tožba ni bila veljavno vročena. Podal je ugovor zastaranja.
- 27 Landesgericht Berlin je ugotovilo, da je bila tožba pravilno vročena 23. maja 2003. Kammergericht Berlin je zavrnilo pritožbo biroja Grimshaw. Biro Weiss je zoper sodbo iz pritožbenega postopka pri Bundesgerichtshof vložilo predlog za revizijo.
- 28 Predložitveno sodišče navaja, da je v skladu z nemškim procesnim zakonom tožba, ki se sklicuje na priloge, skupaj s slednjimi celota ter da mora imeti tožena stranka na voljo potrebne elemente za svojo obrambo, na katere se sklicuje tožeča stranka. Zato naj veljavnosti vročitve tožbe ne bi bilo dopustno presojati ločeno od vročitve prilog in se pri tem sklicevati na to, da bistvene informacije izhajajo že iz tožbe ter da pravica biti slišan ni bila kršena, ker se lahko tožena stranka zadostno brani med postopkom.
- 29 Izjema od tega načela naj bi bila dopustna, kadar potreba po informacijah tožene stranke ne bi bila bistveno prizadeta, na primer ker bi bila priloga, ki ni bila priložena tožbi, poslana skoraj sočasno z vložitvijo tožbe ali ker bi bila tožena stranka že pred vložitvijo tožbe seznanjena z vsemi dokumenti.

- 30 Predložitveno sodišče opozarja na to, da biro Grimshaw v tej zadevi ni poznal vseh pisanj, predvsem ne pisanj o ugotovitvi in odpravi napak ter s tem povezanih stroškov. Takih pisanj ne bi bilo mogoče obravnavati, kot da niso pomembna, saj bi bila od njihove presoje lahko odvisna odločitev o vložitvi odgovora na tožbo.
- 31 Predložitveno sodišče se sprašuje, ali je biro Grimshaw upravičeno odklonil sprejem tožbe. Pojasnjuje, da nobeden od organov, pooblaščenih za zastopanje tega biroja, ne razume nemškega jezika.
- 32 Bundesgerichtshof meni, da je člen 8(1) Uredbe št. 1348/2000 mogoče razlagati tako, da vročitve ni mogoče odkloniti z obrazložitvijo, da priloge niso prevedene.
- 33 Ta določba naj se namreč ne bi nanašala na zavrnitev sprejetja prilog. Poleg tega so v standardnem obrazcu za zaprosila za vročitev v državah članicah Evropske unije, predvidenem v členu 4(3), prvi stavek, te uredbe, podatki o vrsti pisanja in o uporabljenem jeziku nujni samo za vročena pisanja (točki 6.1 in 6.3), ne pa tudi za priloge, za katere se zahteva le to, da se navede njihovo število (točka 6.4).
- 34 Če bi bilo vročitev mogoče zavrniti zgolj z obrazložitvijo, da priloge niso prevedene, predložitveno sodišče navaja, da po njegovem mnenju pogodba, v kateri sta se tožeča in tožena stranka dogovorili, da bo dopisovanje potekalo v nemščini, ne zadošča za to, da tožena stranka ne bi imela pravice do zavrnitve sprejema, ki jo ima na podlagi člena 8(1)(b) Uredbe št. 1348/2000.

- 35 Taka klavzula naj namreč ne bi pomenila, da tožena stranka ta jezik razume v smislu te uredbe. Vendar pa naj bi bila, kot navaja predložitveno sodišče, teorija razdeljena, pri čemer nekateri avtorji menijo, da je klavzulo o uporabi jezika v pogodbenih razmerjih mogoče razumeti kot domnevo o znanju tega jezika v smislu navedene uredbe.
- 36 Predložitveno sodišče se nazadnje sprašuje, ali pogodbene klavzule ni mogoče razumeti kot domneve o razumevanju jezika – ali se sprejem tožbe lahko zavrne vedno, kadar priloge niso bile prevedene, ali pa obstajajo izjeme, na primer če se toženi stranki že predloži prevod prilog ali če je priloga dobesedno povzeta v tožbi in je ta prevedena.
- 37 Za to bi šlo lahko tudi takrat, kadar bi bila pisanja, poslana kot priloge, sestavljena v jeziku, ki je bil med strankama veljavno dogovorjen v okviru pogodbe. Predložitveno sodišče opozarja na primer šibkejše, po možnosti zaščite potrebne stranke, na primer na čezmejne potrošnike, ki so pogodbeno soglašali, da dopisovanje poteka v jeziku gospodarstvenika.
- 38 Vendar pa opozarja, da je v postopku v glavni stvari biro Grimshaw sklenil pogodbo v okviru opravljanja svoje poslovne dejavnosti. Predložitveno sodišče ne opaža posebnega razloga za varstvo tega biroja in torej meni, da mu ni nujno priznati pravice do zavrnitve sprejema.
- 39 V teh okoliščinah je Bundesgerichtshof prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali je treba člen 8(1) Uredbe (ES) št. 1348/2000 [...] razlagati tako, da naslovnikova pravica zavrniti sprejem v skladu s členom 8(1) Uredbe [št. 1348/2000]

ne obstaja, če zgolj priloge pisanja za vročitev niso napisane v jeziku zaprosene države članice ali v jeziku države članice prosilke, ki ga naslovnik razume?

2. Če je odgovor na prvo vprašanje nikalen:

Ali je treba člen 8(1)(b) Uredbe št. 1348/2000 razlagati tako, da naslovnik ‚razume‘ jezik države članice prosilke v smislu te uredbe že zato, ker se je pri opravljanju svoje poslovne dejavnosti v pogodbi s tožečo stranko dogovoril, da bo dopisovanje potekalo v jeziku te države članice prosilke?

3. Če je odgovor na drugo vprašanje nikalen:

Ali je treba člen 8(1) Uredbe [št. 1348/2000] razlagati tako, da naslovnik nikakor ne sme s sklicevanjem na člen 8(1) Uredbe št. 1348/2000 zavrniti sprejema takih prilog k pisanju, ki niso napisane v jeziku zaprosene države članice ali jeziku države članice prosilke, ki ga naslovnik razume, kadar pri opravljanju svoje poslovne dejavnosti sklene pogodbo in se v njej dogovori, da bo dopisovanje potekalo v jeziku države članice prosilke, ter se posredovane priloge nanašajo na to dopisovanje in so napisane v dogovorjenem jeziku?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

- 40 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem sprašuje, ali je treba člen 8(1) Uredbe št. 1348/2000 razlagati tako, da naslovnik pisanja za vročitev nima pravice zavrniti sprejema, če zgolj priloge pisanja za vročitev niso napisane v jeziku zaprosene države članice ali v jeziku države članice prosilke, ki ga naslovnik razume.
- 41 Uvodoma je treba poudariti, da se Uredba št. 1348/2000 nanaša na morda zelo različna pisanja za vročitev, naj gre za sodna ali zunajsodna pisanja, pri čemer gre lahko v prvem primeru za tožbo, sodno odločbo, izvršilni ukrep ali kakršno koli drugo pisanje. Vprašanje, predloženo Sodišču, se nanaša na tožbo.
- 42 Vloga in pomembnost prilog k pisanju za vročitev sta lahko zelo različni glede na naravo tega pisanja, zato je treba presojo in odgovore v tej sodbi omejiti le na tožbo.
- 43 V zvezi s tem iz stališč, predloženih Sodišču, izhaja, da se število in narava pisanj, ki jih je treba priložiti k tožbi, v pravnih redih precej razlikujeta. V nekaterih mora tako pisanje vsebovati le predmet ter povzetek dejanske in pravne podlage zahtevka,

dokazila pa se predložijo ločeno, medtem ko je treba v drugih pravnih redih, na primer v nemškem, priloge predložiti skupaj s tožbo in so njen sestavni del.

- 44 Ugotoviti je treba, da v členu 8 Uredbe št. 1348/2000 niso omenjene priloge k pisanju za vročitev. Vendar pa navedba „pisanj[a], za katera se zahteva prevod“ iz odstavka 2 tega člena dopušča razlago, da je pisanje lahko sestavljeno iz več listin.
- 45 Ker v pojmi, uporabljenih v členu 8 Uredbe št. 1348/2000, ni koristnih namigov, je treba to določbo razlagati glede na njene cilje in smisel ter širše glede na cilje in smisel Uredbe št. 1348/2000 (v tem smislu glej sodbo z dne 19. septembra 2000 v zadevi Linster, C-287/98, Recueil, str. I-6917, točka 43).
- 46 Kot izhaja iz druge uvodne izjave, je cilj Uredbe št. 1348/2000 izboljšano in hitreje pošiljanje pisanj. Ta cilj povzemata šesta in osma uvodna izjava. Slednja tako določa, da se „[z]aradi zagotovitve učinkovitosti te uredbe [...] možnost, da se vročitev pisanja zavrne, omeji na izjemne primere“. Člen 4(1) te uredbe poleg tega določa, da poteka pošiljanje sodnih pisanj čim hitreje.
- 47 Vendar pa se teh ciljev ne sme dosežati tako, da se kakor koli omejujejo pravice obrambe (glede Uredbe št. 44/2001 glej po analogiji sodbo z dne 14. decembra 2006 v zadevi ASML, C-283/05, ZOdl., str. I-12041, točka 24). Te pravice, ki izhajajo iz pravice do poštenega sojenja, opredeljene v členu 6 Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljevanju: EKČP), namreč predstavljajo temeljno pravico, ki je del splošnih načel, katerih spoštovanje zagotavlja Sodišče (glej zlasti zgoraj navedeno sodbo ASML, točka 26).

- 48 Zato si je treba prizadevati za uravnoteženje cilja učinkovitega in hitrega pošiljanja procesnih pisanj, ki je nujen za dobro delovanje sodnega organa, s ciljem varstva pravic obrambe, in sicer zlasti pri razlagi člena 8 Uredbe št. 1348/2000, ter natančneje – v primeru tožbe – pri pojmu pisanja za vročitev, da bi bilo mogoče ugotoviti, ali mora tako pisanje vključevati priloge z dokazili.
- 49 Vendar pa je treba ugotoviti, da cilji Uredbe št. 1348/2000 sami po sebi ne omogočajo razlage pojma tožbe v okviru člena 8(1) Uredbe št. 1348/2000, da bi bilo tako mogoče ugotoviti, ali tako pisanje sme oziroma mora vključevati priloge. Poleg tega na podlagi teh ciljev ni mogoče ugotoviti niti, ali je prevod tožbe bistveni del pravic obrambe tožene stranke, kar bi lahko razjasnilo obseg obveznosti prevoda iz člena 8 te uredbe.
- 50 Razlage Uredbe št. 1348/2000 tudi ni mogoče izvzeti iz konteksta razvoja na področju pravosodnega sodelovanja v civilnih zadevah, kamor sodi, in natančneje iz konteksta Uredbe št. 44/2001, ki se v členu 26(3) in (4) izrecno sklicuje na Uredbo št. 1348/2000.
- 51 Različne določbe namreč sodnikom nalagajo, da pred izdajo zamudne sodbe ali pred priznanjem sodne odločbe preverijo, ali so bile pri vročitvi tožbe upoštevane pravice obrambe (glede zamude glej zlasti člene 19(1) Uredbe št. 1348/2000, 26(2) Uredbe št. 44/2001 in 20, drugi odstavek, Bruseljske konvencije; glede priznavanja odločb glej zlasti člena 34, točka 2, Uredbe št. 44/2001 in 27, točka 2, Bruseljske konvencije).

52 Preden je začela veljati Uredba št. 1348/2000, so se čezmejne vročitve med državami članicami opravljale v skladu s Haaško konvencijo iz leta 1965, na katero napotujeta člena 26(4) Uredbe št. 44/2001 in 20, tretji odstavek, Bruseljske konvencije, oziroma v skladu z dvostranskimi sporazumi med državami članicami. V Haaški konvenciji in večini teh sporazumov pa ni splošne obveznosti prevajanja vseh pisanj, ki jih je treba vročiti, zato so nacionalna sodišča menila, da so pravice obrambe dovolj varovane, če ima naslovnik, ki se mu pisanje vroči, na voljo rok, v katerem lahko zagotovi prevod pisanja in pripravi svojo obrambo.

53 Poleg tega niti Uredba št. 1348/2000 ne določa natančno, ali pravica do zavrnitve neprevedenega pisanja obstaja tudi v primeru vročanja po pošti v skladu s členom 14 navedene uredbe. Za razlago te določbe je treba preučiti pojasnjevalno poročilo h Konvenciji o vročanju sodnih in izvensodnih pisanj v civilnih ali gospodarskih zadevah v državah članicah Evropske unije, sprejeti z Aktom Sveta Evropske unije z dne 26. maja 1997 (UL C 261, str. 1, v nadaljevanju: Konvencija iz leta 1997; pojasnjevalno poročilo, str. 26) na podlagi člena K.3 Pogodbe EU, katere besedilo je spodbudilo nastanek Uredbe št. 1348/2000 (v tem smislu glej sodbo z dne 8. novembra 2005 v zadevi Leffler, C-443/03, ZOdl., str. I-9611, točka 47).

54 Komentar k členu 14(2) Konvencije iz leta 1997 o vročanju po pošti navaja:

„Ta člen vzpostavlja načelo dopustnosti vročanja po pošti.

Države članice pa lahko za zagotovitev jamstev naslovníkom, ki bivajo na njihovih območjih, določijo pogoje, pod katerimi poteka vročanje po pošti tem naslovníkom. Zahteva se lahko na primer pošiljanje s priporočeno pošto ali uporaba konvencijskih pravil o prevodu pisanj.“

55 Nekateré države članice so – neupravičeno ali upravičeno – člen 14(1) Uredbe št. 1348/2000 razlagale tako, da se v primeru vročitve po pošti ne zahteva, da je pisanje prevedeno, in so v skladu z možnostjo iz člena 14(2) te uredbe menile, da morajo pojasniti, da nasprotujejo vročanju neprevedenih sodnih pisanj (glede tega glej sporočila držav članic na podlagi člena 23 Uredbe št. 1348/2000 (UL 2001, C 151, str. 4) in prvo posodobitev sporočil držav članic (UL 2001, C 202, str. 10)).

56 Iz pregleda določb Haaške konvencije iz leta 1965 in Bruseljske konvencije iz leta 1997, uredb št. 1348/2000 in št. 44/2001 ter sporočil držav članic na podlagi člena 14(2) Uredbe št. 1348/2000 izhaja, da na področjih, ki jih te določbe zajemajo, tako zakonodajalec Skupnosti kot države članice menijo, da prevod tožbe, ki bi ga zagotovila tožeča stranka, ni nujno potreben za uveljavljanje pravic obrambe tožene stranke, saj mora imeti slednja na voljo le ustrezen rok, v katerem lahko zagotovi prevod pisanja in pripravi svojo obrambo.

57 Taka odločitev zakonodajalca Skupnosti in držav članic ne nasprotuje varstvu temeljnih pravic, kot to izhaja iz EKČP. Člen 6(3)(a) te konvencije, v skladu s katerim ima vsak obdolženec pravico, da se ga v jeziku, ki ga razume, takoj in podrobno

seznanj o bistvu in vzrokih obtožbe, ki ga bremeni, se namreč uporablja le v kazenskih zadevah. Nobena določba EKČP pa ne zahteva prevoda tožbe v civilnih in gospodarskih zadevah.

58 Če je torej zakonodajalec Skupnosti v členu 8 Uredbe št. 1348/2000 odločil, da lahko naslovnik pisanja tega zavrne, če ni prevedeno v uradni jezik zaprosene države članice ali v jezik države članice prosilke, ki ga razume, je to predvsem zato, da je enotno uredil vprašanje, kdo zagotovi prevod in nosi stroške zanj v fazi vročitve pisanja.

59 Ker je pregled mednarodnega prava in prava Skupnosti v zvezi z obsegom načela varstva pravic obrambe in zlasti nujnosti zagotovitve prevoda tožbe razkril namen člena 8 Uredbe št. 1348/2000, je treba glede na to ugotoviti, kaj pomeni pojem pisanja za vročitev v smislu tega člena 8, če gre za tožbo in če ta tožba lahko vključuje ali mora vključevati priloge z dokazili.

60 Uredbo št. 1348/2000 je treba razlagati samostojno, s čimer se zagotovi njena enotna uporaba (zgoraj navedena sodba Leffler, točki 45 in 46). Enako velja za Uredbo št. 44/2001, zlasti za pojem „tožba“ v smislu členov 26 in 34, točka 2, te uredbe ter primerljivih določb Bruseljske konvencije.

61 Ko je presojalo razlago člena 27, točka 2, Bruseljske konvencije, ki se nanaša na priznavanje odločb, je Sodišče pojem tožbe ali enakovrednega pisanja v smislu te določbe

opredelilo kot pisanje oziroma pisanja, katerih pravilna in pravočasna vročitev toženi stranki omogoča uveljavljanje njenih pravic, preden se v državi prosilki izreče izvršljiva sodba (v tem smislu glej sodbo z dne 13. julija 1995 v zadevi Hengst Import, C-474/93, Recueil, str. I-2113, točka 19).

⁶² Sodišče je tako presodilo, da sta v zadevi, ki je bila podlaga za zgoraj navedeno sodbo Hengst Import, tožbo sestavljala sklep o plačilnem nalogu (*decreto ingiuntivo*), ki ga je italijanski sodnik izdal v skladu s členom 641 italijanskega zakona o pravnem postopku, in predlog tožeče stranke. S skupno vročitvijo teh dveh listin začne namreč teči rok, v katerem lahko tožena stranka vloži ugovor. Tožeča stranka pa pred iztekom tega roka ne more pridobiti izvršljive odločbe (zgoraj navedena sodba Hengst Import, točka 20).

⁶³ Sodišče je poudarilo, da je *decreto ingiuntivo* preprost obrazec, ki ga je treba, da bi se ga lahko razumelo, brati skupaj s predlogom. Nasprotno pa tožena stranka na podlagi vročitve predloga ne more ugotoviti, ali naj pripravi svojo obrambo, saj brez *decreto ingiuntivo* ne ve, ali je sodnik predlog sprejel ali zavrnil. Sicer pa je nujnost dvojne vročitve *decreto ingiuntivo* in predloga potrjena tudi v členu 643 italijanskega zakona o pravnem postopku, iz katerega izhaja, da pomeni začetek postopka (zgoraj navedena sodba Hengst Import, točka 21).

⁶⁴ Iz samostojnega pojma tožbe, kot ga razlaga Sodišče, izhaja, da mora tako pisanje obsegati listino ali listine, če so te neločljivo povezane, na podlagi katerih se lahko tožena stranka seznanila s predmetom in razlogi zahtevka tožeče stranke ter z obstojem sodnega postopka, v katerem lahko uveljavlja svoje pravice, in sicer tako, da se v postopku brani ali pa, kot se je to zgodilo v zadevi, ki je bila podlaga za zgoraj navedeno sodbo Hengst Import, da vloži pravno sredstvo zoper odločbo, ki je bila izdana na podlagi enostranskega predloga.

- 65 Poleg tega, kot je bilo poudarjeno v točki 43 te sodbe, nekateri nacionalni pravni redi ne predvidevajo, da bi morala biti pisanju, ki je opredeljeno kot tožba, priložena dokazila, temveč dopuščajo ločeno predložitev teh pisanj. Taka pisanja se torej ne obravnavajo kot neločljivo povezana s tožbo v tem smislu, da se tožena stranka brez njih ne bi mogla seznaniti z zahtevkom proti njej in z obstojem sodnega postopka, ampak opravljajo dokazno funkcijo, ločeno od predmeta vročitve ali same vročitve.
- 66 V zvezi s tem ni odveč opozoriti, da so pogoji za priznanje odločb v Uredbi št. 44/2001 milejši od tistih v Bruseljski konvenciji.
- 67 Člen 34, točka 2, te uredbe namreč opušča zahtevo po pravilnosti tožbe, ki jo je vseboval člen 27, točka 2, Bruseljske konvencije, in poudarja dejansko spoštovanje pravic obrambe, pri čemer se šteje, da se te spoštujejo, če je bila tožena stranka seznanjena s tekom sodnega postopka in je lahko vložila pravno sredstvo zoper odločbo, izdano proti njej (v tem smislu glej zgoraj navedeno sodbo ASML, točki 20 in 21).
- 68 Ta sprememba v Uredbi št. 44/2001 glede na Bruseljsko konvencijo podpira razlago pojma pisanja za vročitev – če je to pisanje tožba –, v skladu s katero mora tako pisanje vsebovati bistvene elemente, da se tožena stranka lahko seznanj predvsem z obstojem sodnega postopka, ne pa tudi vseh dokazil, s katerimi se dokazujejo različni dejanski in pravni elementi, na katerih temelji zahtevok.
- 69 Iz tega izhaja, da je treba pojem pisanja za vročitev iz člena 8 Uredbe št. 1348/2000, če je to pisanje tožba, razlagati tako, da dokazila, ki opravljajo zgolj dokazno funkcijo

in niso neločljivo povezana s tožbo, tako da bi bila nujna za razumevanje predmeta in podlage tožnikovega zahtevka, niso njen sestavni del.

- 70 Preučitev pojma pisanja, kot izhaja iz EKČP in zlasti iz njenega člena 6(3)(a), na katerega je opozorjeno v točki 57 te sodbe, vodi k podobnemu sklepu v zvezi s kazenskimi zadevami. Evropsko sodišče za človekove pravice namreč meni, da mora obtožnica obdolžencu omogočiti, da se seznaní ne le z vzrokom za obtožbo, torej z materialnimi dejstvi, ki ga bremenijo in na katerih temelji obtožba, temveč tudi s pravno opredelitvijo teh dejstev, in to podrobno (glej sodbi Evropskega sodišča za človekove pravice v zadevi *Pélissier in Sassi* proti Franciji z dne 25. marca 1999, *Recueil des arrêts et décisions* 1999-II, točka 51, ter v zadevi *Mattei* proti Franciji z dne 19. decembra 2006, št. 34043/02, točka 34). Nasprotno pravice obrambe ne ogroža samo dejstvo, da obtožnica ne vključuje vseh dokazil o dejstvih, ki bremenijo obdolženca.
- 71 V zvezi s členom 6(3)(e) EKČP, ki obdolžencu priznava pravico do pomoči tolmača, je Evropsko sodišče presodilo tudi, da na podlagi te pravice ni mogoče zahtevati pisnega prevoda vseh pisnih dokazil ali uradnih listin v spisu (Evropsko sodišče za človekove pravice, sodba z dne 19. decembra 1989 v zadevi *Kamasinski* proti Avstriji, serija A, št. 168, točka 74).
- 72 Iz ugotovitve v točki 57 te sodbe pa izhaja, da varstvo pravic obrambe v civilnih in gospodarskih zadevah ne vključuje tako obsežnih zahtev kot v kazenskih zadevah.
- 73 Glede na vse to je treba pojem „pisanje za vročitev“ iz člena 8(1) Uredbe št. 1348/2000, če je to pisanje tožba, razlagati kot pisanje ali pisanja, katerih pravočasna vročitev toženi stranki omogoča uveljavljanje njenih pravic v okviru sodnega postopka v

državi prosilki. Tako pisanje mora omogočati zanesljivo seznanitev vsaj s predmetom in podlago zahtevka, vsebovati pa mora tudi vabilo na sodišče ali – odvisno od vrste postopka v teku – možnost vložitve pravnega sredstva pri sodišču. Listine, ki opravljajo zgolj dokazno funkcijo in niso nujne za razumevanje predmeta in podlage zahtevka, niso sestavni del tožbe v smislu Uredbe št. 1348/2000.

74 Taka razlaga je v skladu s ciljem izboljšanega in hitrejšega pošiljanja pisanj iz Uredbe št. 1348/2000. Prevajanje dokazil lahko namreč zahteva precej časa, medtem ko se tega prevoda vsekakor ne zahteva za potrebe postopka, ki teče pred sodiščem države članice prosilke in v jeziku te države.

75 Nacionalno sodišče mora preveriti, ali tožena stranka glede na vsebino tožbe lahko uveljavi svoje pravice v državi prosilki in se zlasti seznaniti s predmetom in podlago zahtevka proti njej ter obstojem sodnega postopka.

76 Če nacionalno sodišče presodi, da ta vsebina za navedene namene ne zadošča, ker so bistveni elementi v zvezi z zahtevkom v prilogah, si mora za rešitev te težave prizadevati v okviru svojega nacionalnega procesnega prava, pri čemer mora zagotoviti polni učinek Uredbe št. 1348/2000 ob upoštevanju njenega namena (v tem smislu glej zgoraj navedeno sodbo Leffler, točka 69) in ob najboljšem mogočem varovanju interesov obeh strank.

77 Avtorju tožbe se lahko prizna možnost, da neprevedeno prilogo, ki jo je treba nujno priložiti, pošlje v skladu z določbami Uredbe št. 1348/2000 in pravočasno. Glede

učinka pošiljanja prevoda na datum vročitve je Sodišče presodilo, da ga je treba določiti po analogiji s sistemom dvojnega datuma iz člena 9(1) in (2) Uredbe št. 1348/2000 (zgoraj navedena sodba Leffler, točke od 65 do 67), da se tako zavarujejo interesi strank.

- 78 Glede na vse to je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 8(1) Uredbe št. 1348/2000 razlagati tako, da naslovnik tožbe za vročitev, ki lahko uveljavi svoje pravice v okviru sodnega postopka v državi članici prosilki, nima pravice zavriniti sprejema te tožbe, če so tožbi priložene priloge z dokazili, ki sicer niso napisane v jeziku zaprosene države članice ali v jeziku države članice prosilke, ki ga naslovnik razume, vendar opravljajo zgolj dokazno funkcijo in niso nujne za razumevanje predmeta in podlage zahtevka. Nacionalno sodišče mora preveriti, ali tožena stranka glede na vsebino tožbe lahko uveljavlja svoje pravice ali pa mora pošiljatelj zagotoviti prevod priloge, ki jo je treba nujno priložiti.

Drugo vprašanje

- 79 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem, ki ga je zastavilo za primer, če bi iz odgovora izhajalo, da naslovnik pisanja lahko zavrne sprejem, če priloge k temu pisanju niso prevedene, sprašuje, ali je treba člen 8(1)(b) Uredbe št. 1348/2000 razlagati tako, da naslovnik pisanja za vročitev „razume“ jezik države članice prosilke v smislu te uredbe že zato, ker se je pri opravljanju svoje poslovne dejavnosti v pogodbi s tožečo stranko dogovoril, da bo dopisovanje potekalo v jeziku te države članice prosilke.

Upoštevajoč omejitve, ki izhajajo iz odgovora na prvo vprašanje, je na drugo vprašanje treba odgovoriti.

- 80 Da bi ugotovilo, ali naslovník vročenega pisanja razume jezik države članice prosilke, v katerem je napisano pisanje, mora sodišče preučiti vse navedbe, ki mu jih v zvezi s tem predloži tožeča stranka.
- 81 Stranke, ki so predložile stališča, si nasprotujejo glede vprašanja, ali se šteje, da naslovník pisanja razume jezik države članice prosilke, ker je podpisal klavzulo o uporabi jezika, kakršno je opisalo predložitevno sodišče.
- 82 Biro Grimshaw meni, da lahko le sami vedo, ali razumejo vročeno pisanje. IHK Berlin zastopa nasprotno stališče, in sicer da se s podpisom take klavzule šteje, da se ta jezik sprejema kot jezik za vročitev sodnega pisanja, enako kot je med strankama veljavna klavzula o sodni pristojnosti.
- 83 Druge stranke, ki so predložile stališča, menijo, da iz take klavzule ni mogoče sklepati o znanju jezika, v katerem je pisanje napisano, v smislu člena 8(1)(b) Uredbe št. 1348/2000, vendar pa klavzula kaže na znanje tega jezika. Biro Weiss in češka ter slovaška vlada poudarjajo zlasti, da stopnja znanja jezika, ki je potrebna za dopisovanje, ni enaka tisti, ki je nujna za obrambo v sodnem postopku.

84 Razlage biroja Grimshaw ni mogoče sprejeti, saj bi to pomenilo, da je učinkovitost vročitve odvisna od dobre volje naslovnika pisanja.

85 Prav tako ni mogoče sprejeti razlage, ki jo predlaga IHK Berlin. Za polni učinek člena 8(1)(b) Uredbe št. 1348/2000 mora namreč pristojno sodišče preveriti, ali so pogoji iz te določbe dejansko izpolnjeni. V zvezi s tem podpis klavzule o uporabi določenega jezika za dopisovanje in izvajanje pogodbe ne more pomeniti domneve o znanju dogovorjenega jezika.

86 Vendar pa je treba ugotoviti, da podpis take klavzule kaže na znanje jezika, v katerem je napisano vročeno pisanje. Na tako sklepanje se je mogoče še bolj opreti, ker se klavzula ne nanaša le na dopisovanje med strankama, temveč tudi na dopisovanje z javnimi organi in ustanovami. Podpirajo ga tudi drugi znaki, na primer naslovnikovo dejansko pošiljanje dopisov v jeziku, v katerem je bilo napisano vročeno pisanje, ali obstoj klavzul, s katerimi je bilo v prvotni pogodbi določeno, da so za morebitno odločanje o sporih pristojna sodišča države prosilke oziroma da se za pogodbo uporablja pravo te države članice.

87 Kot so navedli biro Weiss in češka ter slovaška vlada, stopnja znanja jezika, ki je potrebna za dopisovanje, ni enaka tisti, ki je nujna za obrambo v sodnem postopku. Vendar pa mora sodišče tako dejstvo upoštevati pri ugotavljanju, ali naslovník vročene pisanja tega razume toliko, da lahko uveljavlja svoje pravice. Sodišče se mora pri tem v skladu z načelom enakovrednosti opreti na to, kako lahko sodno pisanje, napisano v jeziku države prosilke, razume posameznik s prebivališčem v tej državi.

- 88 Na drugo vprašanje je treba odgovoriti, da je treba člen 8(1)(b) Uredbe št. 1348/2000 razlagati tako, da dejstvo, da se je naslovnik vročenega pisanja pri opravljanju svoje poslovne dejavnosti v pogodbi s tožečo stranko dogovoril, da bo dopisovanje potekalo v jeziku te države članice, ne ustvarja domneve o znanju jezika, je pa znak, na katerega se lahko sodišče opre pri ugotavljanju, ali naslovnik razume jezik države članice prosilke.

Tretje vprašanje

- 89 Predložitveno sodišče s tretjim vprašanjem, ki ga je zastavilo za primer, da bi bil odgovor na drugo vprašanje, kot je bilo to zastavljeno, nikalen, sprašuje, ali je treba člen 8(1) Uredbe št. 1348/2000 razlagati tako, da naslovnik pisanja za vročitev nikakor ne sme s sklicevanjem na to določbo zavrniti sprejema takih prilog k pisanju, ki niso napisane v jeziku zaprosene države članice ali jeziku države članice prosilke, ki ga naslovnik razume, kadar pri opravljanju svoje poslovne dejavnosti sklene pogodbo in se v njej dogovori, da bo dopisovanje potekalo v jeziku države članice prosilke, ter se priloge nanašajo na to dopisovanje in so napisane v dogovorjenem jeziku.
- 90 Iz odgovora Sodišča na prvo vprašanje izhaja, da se lahko prevod nekaterih prilog k vročeni tožbi zahteva, če se na podlagi vsebine tega pisanja, ki je bilo prevedeno, ni mogoče seznaniti s predmetom in podlago zahtevka in tožena stranka ne more uveljavljati svojih pravic, saj so nekateri temeljni elementi zahtevka v teh prilogah.

- 91 Tak prevod pa ni nujen, če iz dejanskih okoliščin izhaja, da je bil naslovnik tožbe seznanjen z vsebino teh prilog. Za tak primer gre, če je sam njihov avtor ali če je mogoče domnevati, da pozna njihovo vsebino, ker je na primer pri opravljanju svoje poslovne dejavnosti sklenil pogodbo, v kateri je bilo dogovorjeno, da bo dopisovanje potekalo v jeziku države članice prosilke, pri čemer se priloge nanašajo na navedeno dopisovanje in so napisane v dogovorjenem jeziku.
- 92 Zato je treba na tretje vprašanje odgovoriti, da je treba člen 8(1) Uredbe št. 1348/2000 razlagati tako, da naslovnik vročene tožbe ne sme s sklicevanjem na to določbo zavrniti sprejema prilog k pisanju, ki niso napisane v jeziku zaprosene države članice ali jeziku države članice prosilke, ki ga naslovnik razume, kadar pri opravljanju svoje poslovne dejavnosti sklene pogodbo in se v njej dogovori, da bo dopisovanje potekalo v jeziku države članice prosilke, ter se priloge nanašajo na to dopisovanje in so napisane v dogovorjenem jeziku.

Stroški

- 93 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

1. Člen 8(1) Uredbe št. 1348/2000 z dne 29. maja 2000 o vročanju sodnih in zunajsodnih pisanj v civilnih ali gospodarskih zadevah v državah članicah je treba razlagati tako, da naslovnik tožbe za vročitev, ki lahko uveljavi svoje pravice v okviru sodnega postopka v državi članici prosilki, nima pravice zavrniti sprejema te tožbe, če so tožbi priložene priloge z dokazili, ki sicer niso napisane v jeziku zaprosene države članice ali v jeziku države članice prosilke, ki ga naslovnik razume, vendar opravljajo zgolj dokazno funkcijo in niso nujne za razumevanje predmeta in podlage zahtevka.

Nacionalno sodišče mora preveriti, ali tožena stranka glede na vsebino tožbe lahko uveljavlja svoje pravice ali pa mora pošiljatelj zagotoviti prevod priloge, ki jo je treba nujno priložiti.

2. Člen 8(1)(b) Uredbe št. 1348/2000 je treba razlagati tako, da dejstvo, da se je naslovnik vročenega pisanja pri opravljanju svoje poslovne dejavnosti v pogodbi s tožečo stranko dogovoril, da bo dopisovanje potekalo v jeziku te države članice, ne ustvarja domneve o znanju jezika, je pa znak, na katerega se lahko sodišče opre pri ugotavljanju, ali naslovnik razume jezik države članice prosilke.

3. Člen 8(1) Uredbe št. 1348/2000 je treba razlagati tako, da naslovník vročene tožbe ne sme s sklicevanjem na to določbo zavrñiti sprejema prilog k pisanju, ki niso napisane v jeziku zapróšene države članice ali jeziku države članice prosilke, ki ga naslovník razume, kadar pri opravljanju svoje poslovne dejavnosti sklene pogodbo in se v njej dogovori, da bo dopisovanje potekalo v jeziku države članice prosilke, ter se priloge nanašajo na to dopisovanje in so napisane v dogovorjenem jeziku.

Podpisi